

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

GI_V_FIL_0_15624

280ο
ΟΜΑΔΑ Α**ΘΕΜΑ Α1**

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Ο Πλάτων υποστήριξε ότι οι ιδέες είναι πράγματα υπαρκτά, ανεξάρτητα από τον αισθητό κόσμο, αιώνια και αμετάβλητα. Η θεωρία του αυτή ονομάζεται δυϊσμός.

1. Λάθος.

2. Η πίστη σε ορισμένες αξίες όπως η κοινή ευημερία, η δικαιοσύνη και ο σεβασμός στα δικαιώματα των άλλων δεν είναι δυνατό να απουσιάζει από καμία επαρκή αντίληψη ηθικής συμπεριφοράς.

2. Σωστό.

3. Κατά τον Χομπς ο μόνος τρόπος να επικρατήσει κοινωνική ηρεμία είναι η κατάλυση κάθε είδους εξουσίας και η δημιουργία μιας αταξικής κοινωνίας.

3. Λάθος.

4. Αν οι ενέργειές μας καθορίζονται από δυνάμεις που δεν μπορούμε να ελέγξουμε, τότε δεν διαθέτουμε περιθώρια προσωπικής ελευθερίας και η συμπεριφορά μας είναι αναπόδραστα καθορισμένη.

4. Σωστό.

5. Το ερώτημα για το νόημα των λέξεων έχει απαντηθεί επαρκώς στον αιώνα που πέρασε από τη φιλοσοφία της γλώσσας.

5. Λάθος.

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: Λογική, καθολικές έννοιες, λειτουργισμός.

(μονάδες 15)

Λογική = θεωρείται ξεχωριστός κλάδος της φιλοσοφίας, είναι η επιστήμη της ανθρώπινης σκέψης ή η επιστήμη που μελετά τους νόμους της σκέψης. Η λογική ασχολείται με τους νόμους της ορθής σκέψης. Αποτελεί το όργανο της ορθής νόησης, που είναι απαραίτητο όχι μόνο για κάθε μορφή φιλοσοφικής δραστηριότητας, αλλά και για όλες τις επιστήμες.

Καθολικές έννοιες = ο Αριστοτέλης τις ονομάζει «καθόλου». Οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά αντικείμενα, αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω νοητικής αφαίρεσης. Είναι οι λέξεις που περιλαμβάνουν τα κοινά και σταθερά χαρακτηριστικά όλων των ομοειδών έμβιων ή άβιων όντων, παραλείποντας τα διαφορετικά και συγκεκριμένα. Σχηματίζουμε δηλ. στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας για παράδειγμα, όταν από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού.

Λειτουργισμός = θεωρία για φύση των νοητικών και γενικότερα των ψυχικών φαινομένων, εμπνευσμένη από το πρότυπο του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Σύμφωνα λοιπόν με αυτή τη θεωρία αυτό που ονομάζουμε ψυχή, πνεύμα ή νου είναι το σύνολο λειτουργιών επεξεργασίας «εισερχομένων δεδομένων» (εισροές: output), δηλαδή αισθητηριακών ερεθισμάτων και «παραγωγής αντιδράσεων» (εκροές: output) του οργανισμού, δηλαδή των συμπεριφορικών του εκδηλώσεων και πράξεων.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Συμφωνείτε με την άποψη ότι τα κίνητρα της ανθρώπινης συμπεριφοράς είναι καθαρά εγωιστικά; Να τεκμηριώσετε σύντομα την απάντησή σας.

(μονάδες 12)

Πολλοί ισχυρίζονται ότι κίνητρο μιας ηθικής πράξης είναι η προσωπική ευχαρίστηση. Κάνουμε, με άλλα λόγια, ηθικές πράξεις γιατί αυτό μας κάνει να αισθανόμαστε καλά ως άνθρωποι. Η άποψη αυτή αποδεικνύει ότι οι άνθρωποι δρουν εντελώς εγωιστικά. Από την άλλη, ορισμένοι φιλόσοφοι υποστηρίζουν ότι οδηγούμαστε σε μια αλτρουιστική πράξη, γιατί στόχος μας είναι όχι να ικανοποιήσουμε τον εαυτό μας, αλλά να επιτύχουμε αποκλειστικά μια κατάσταση που ωφελεί τους άλλους. Ωστόσο, κατά την άποψή μου, δεν μπορούμε να αποκλείσουμε εντελώς το εγωιστικό στοιχείο στον καθορισμό της συμπεριφοράς μας, όμως σημασία έχει η δυνατότητα της αλτρουιστικής συμπεριφοράς, το ότι δηλαδή μπορεί να διακινδυνεύσουμε τη ζωή μας, αν χρειαστεί, για το καλό των άλλων. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι σε μια κοινωνία, σημασία έχουν οι ίδιες οι φανερές οι ηθικές πράξεις και όχι τόσο τα εσωτερικά κίνητρα των πράξεων μας. Οι

άλλοι άνθρωποι έχουν ανάγκη από τις δικές μας ηθικές πράξεις χωρίς να τους ενδιαφέρει αν με αυτές εμείς αισθανόμαστε ευχάριστα ή όχι. Η ηθική κατ' αρχήν δεν απαιτεί εξαιρετικές πράξεις αυτοθυσίας, αλλά σεβασμό στα βασικά δικαιώματα των άλλων και ισότιμη μεταχείριση. Ακόμα και η γνωστή προτροπή από το Ευαγγέλιο «αγάπα τον πλησίον σου ως σεαυτόν» μας οδηγεί σ' αυτήν την άποψη, η οποία μας ζητά να μην παραιτηθούμε από την αγάπη για τον εαυτό μας, γιατί αυτή η αγάπη προϋποθέτει και την αγάπη για τον πλησίον.

2β. Κατά τον Αριστοτέλη «μόνο με την κατανόηση της φύσης της αρετής υπάρχει ελπίδα να διακρίνουμε καλύτερα την ουσία της ευδαιμονίας». Κατά πόσο θεωρείτε επίκαιρη τη συγκεκριμένη διατύπωση; Να τεκμηριώσετε σύντομα την απάντησή σας.

(μονάδες 13)

Κατά τον Αριστοτέλη, «ευδαιμονία» είναι η πλήρης άνθηση της ανθρώπινης προσωπικότητας, η ολόπλευρη ενεργοποίηση των κυριότερων ανθρώπινων δυνατοτήτων, αφού πρώτα έχουν αποκτηθεί όλες οι αρετές, που αποτελούν τη μεσότητα των ακραίων ιδιοτήτων, και όχι απλώς αυτό που σήμερα αποκαλούμε ευδαιμονία, δηλαδή ευτυχία, κάποια λιγότερο ή περισσότερο, παροδική και υποκειμενική ψυχική κατάσταση ευφορίας. Επομένως, η αντίληψη του Αριστοτέλη ότι «μόνο με την κατανόηση της φύσης της αρετής υπάρχει ελπίδα να διακρίνουμε καλύτερα την ουσία της ευδαιμονίας» δεν μπορεί να είναι επίκαιρη, γιατί δεν γίνεται επαρκώς κατανοητή από τους ανθρώπους της σύγχρονης εποχής, αφού αντιλαμβανόμαστε διαφορετικά τις έννοιες της αρετής και της ευδαιμονίας. Πρέπει να λάβουμε υπόψιν μας ότι οι συνθήκες ζωής είναι τελείως διαφορετικές και έχουν χαθεί σε μεγάλο βαθμό το συλλογικό, κοινωνικό ήθος και οι αρετές που ενέπνεαν τους αρχαίους προγόνους μας. Άρα, το αριστοτελικό πρότυπο δεν είναι συμβατό με τον τρόπο ζωής του ανθρώπου του 21^{ου} αιώνα, δεν μπορεί να γίνει κατανοητό και σε καμία περίπτωση να καλλιεργηθεί μέσα στην κοινωνία μας.

Επιμέλεια: Κατερίνα Μητσοπούλου